I KZP 7/25

UCHWAŁA

Dnia 19 marca 2026 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Małgorzata Wąsek-Wiaderek (przewodniczący)
SSN Andrzej Stępka
SSN Eugeniusz Wildowicz (sprawozdawca)

Protokolant Paweł Bartczak

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Marka Zajkowskiego
w sprawie K. L.
po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu
w dniu 19 marca 2026 r.,
przekazanego na podstawie art. 441 § 1 k.p.k. przez Sąd Okręgowy w Sosnowcu, postanowieniem z dnia 12 listopada 2025 r., sygn. akt V Ka 639/25, zagadnienia prawnego wymagającego zasadniczej wykładni ustawy:

„Czy prawomocne ukaranie mandatem karnym za wykroczenie stoi na przeszkodzie objęciu czynu ukaranego w tym trybie odmianą czynu ciągłego z art. 12 § 2 k.k.?”

podjął uchwałę:

Prawomocne ukaranie mandatem karnym za wykroczenie stoi na przeszkodzie objęciu czynu ukaranego w tym trybie odmianą czynu ciągłego z art. 12 § 2 k.k.

Andrzej Stępka Małgorzata Wąsek-Wiaderek Eugeniusz Wildowicz

UZASADNIENIE

Przedstawione Sądowi Najwyższemu, na podstawie art. 441 § 1 k.p.k., zagadnienie prawne wyłoniło się na tle następującego stanu faktycznego.

K. L. został oskarżony o to, że:

„W dniu 04.04.2025 r. w S. w krótkich odstępach czasu przy wykorzystaniu tej samej sposobności popełnił dwa umyślne wykroczenia kradzieży mienia, gdzie łączna wartość skradzionego mienia wynosiła 869,97 złotych przy czym czynu tego dopuścił się w ciągu 5 lat po odbyciu co najmniej 6 miesięcy kary pozbawienia wolności za umyślne przestępstwo podobne, będąc uprzednio skazanym wyrokiem Sądu Rejonowego w Koszalinie II K 1195/20 z dnia 21 grudnia 2020 r. na karę 1 roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności za czyn z art. 288 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k. oraz wyrokiem Sądu Rejonowego w Będzinie VII K 313/21 na karę 1 roku pobawienia wolności za czyn z art. 278 § 1 k.k. w zw. z art. 57b k.k. oraz na karę 1 roku i 6 miesięcy za czyn z art. 289 § 2 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k., za które wymierzono karę łączną 2 lat pozbawienia wolności, a które to kary odbywał w ramach wyroku łącznego VII K 1067/23 z dnia 19 stycznia 2024 r. w okresie od 07.05.2023 r. do 06.04.2024 r., tj. o czyn z art. 278 § 1 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k. w ten sposób, że:

- w dniu 04.04.2025 r. w sklepie R. zlokalizowanym przy ul. […] w S. dokonał kradzieży artykułów kosmetycznych o wartości 359,99 złotych na szkodę R. z siedzibą przy ul. […] w S.,
- w dniu 04.04.2025 r. w sklepie K. zlokalizowanym przy ul. […] w S. dokonał kradzieży zabawek o wartości 509,98 złotych na szkodę K. z siedzibą przy ul. […] w S., tj. o czyn z art. 278 § 1 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k. i art. 12 § 2 k.k.”

Sąd Rejonowy w Sosnowcu, wyrokiem z 16 czerwca 2025 r., sygn. akt III K 294/25, uznał oskarżonego K. L. za winnego tego, że:

1. w dniu 4 kwietnia 2025 r. w sklepie K. zlokalizowanym przy ul. […] w S. dokonał kradzieży zabawek o wartości 509,98 złotych na szkodę K. Sp. z o.o. Sp. J. z siedzibą w W., czym wyczerpał znamiona wykroczenia z art. 119 § 1 k.w. i za to na mocy art. 119 § 1 k.w. wymierzył mu karę miesiąca ograniczenia wolności z obowiązkiem wykonywania nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze 30 godzin w stosunku miesięcznym;
2. na mocy art. 82 § 3 k.p.w. na poczet orzeczonej kary ograniczenia wolności zaliczył oskarżonemu okres zatrzymania od 4 kwietnia 2025 r., g. 19.15 do 5

kwietnia 2025 r., g. 10.50 przyjmując jeden dzień zatrzymania za równoważny dwóm dniom kary ograniczenia wolności;
3. na mocy art. 5 § 1 pkt 8 k.p.w. umorzył postępowanie przeciwko K. L. o to, że w dniu 4 kwietnia 2025 r. w sklepie R. zlokalizowanym przy ul. […] w S. dokonał kradzieży artykułów kosmetycznych o wartości 359,99 złotych na szkodę R.1. Sp. z o.o.

W uzasadnieniu wyroku Sąd ten wskazał, że 4 kwietnia 2025 r. K. L. został ukarany mandatem karnym seria […] nr […], którym nałożono na niego karę 500 zł grzywny za to, iż tego dnia w sklepie R. zlokalizowanym przy ul. […] w S. dokonał kradzieży artykułów kosmetycznych o wartości 359,99 zł na szkodę R. 1. Sp. z o.o. W związku z tym, powołując się na pogląd Sądu Okręgowego w Sosnowcu przedstawiony w uzasadnieniu wyroku z 28 stycznia 2025 r., sygn. akt V Ka 972/24, uznał, że z uwagi na zasadę *ne bis in idem* nie było możliwe przypisanie oskarżonemu przestępstwa opartego o konstrukcję z art. 12 § 2 k.k.

Apelację od tego wyroku wniósł prokurator Prokuratury Rejonowej Sosnowiec-Południe w Sosnowcu. Zaskarżył wyrok w całości na niekorzyść oskarżonego i zarzucił obrazę prawa materialnego - art. 12 § 2 k.k. przez wyrażenie błędnego poglądu, że w sytuacji uprzedniego ukarania w postępowaniu mandatowym za część wykroczeń objętych ciągiem z art. 12 § 2 k.k., nie jest możliwe przyjęcie kwalifikacji prawnej przy zastosowaniu art. 12 § 2 k.k. z uwagi na zasadę *ne bis in idem*, podczas gdy - zgodnie z ugruntowanym orzecznictwem - fakt uprzedniego prawomocnego ukarania za wykroczenie wchodzące w skład ciągu z art. 12 § 2 k.k. nie stanowi negatywnej przesłanki do zastosowania kwalifikacji z art. 12 § 2 k.k.

W oparciu o powyższe wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez przyjęcie, że czyn oskarżonego stanowi realizację znamion przestępstwa z art. 278 § 1 k.k. w zw. z art. 12 § 2 k.k. i art. 64 § 1 k.k.

Rozpoznając ten środek odwoławczy, Sąd Okręgowy w Sosnowcu postanowieniem z 12 listopada 2025 r., sygn. akt V Ka 639/25, przedstawił Sądowi Najwyższemu do rozstrzygnięcia zagadnienie prawne wymagające zasadniczej wykładni ustawy o następującej treści:

„Czy prawomocne ukaranie mandatem karnym za wykroczenie stoi na przeszkodzie objęciu czynu ukaranego w tym trybie odmianą czynu ciągłego z art. 12 § 2 kk?”.

Uzasadniając swoją wątpliwość interpretacyjną wskazał, że zagadnienie to jest odmiennie rozstrzygane w judykaturze, co zilustrował orzeczeniami Sądu Najwyższego. Podniósł, że w orzecznictwie tym istnieje dualizm stanowisk odnośnie do tego, czy klamra odmiany czynu ciągłego z art. 12 § 2 k.k. może obejmować wykroczenie, które wcześniej zostało prawomocnie ukarane mandatem karnym. Z jednej strony wskazał, że taka możliwość jest wykluczona ze względu na zasadę *ne bis in idem* (postanowienie Sądu Najwyższego z 10 września 2024 r., IV KK 145/24). Z drugiej zaś strony zwrócił uwagę na orzeczenia, z których wynika, że zasada *ne bis in idem* może nie mieć w tym wypadku zastosowania, ponieważ nałożenie grzywny w drodze mandatu karnego nie stanowi orzeczenia co do winy i kary, a ukaranie mandatem za wykroczenie nie jest dokonywane przez sąd (wyroki Sądu Najwyższego z: 9 maja 2024 r., IV KK 29/24 oraz 13 czerwca 2024 r., IV KK 181/24).

Następnie odnotował, że także w orzecznictwie sądów powszechnych prezentowane są w tym względzie odmienne stanowiska. Wymienił przy tym jedynie te orzeczenia, które wskazują na to, że uprzednie ukaranie wykroczenia mandatem aktualizuje zasadę *ne bis in idem*, tj. wyroki Sądu Okręgowego w Sosnowcu 28 stycznia 2025 r., V Ka 972/24, Sądu Okręgowego w Rybniku z 22 września 2023 r., VI Ka 450/23, Sądu Okręgowego w Rybniku z 16 stycznia 2025 r., VI Ka 674/24 i Sądu Rejonowego w Kielcach z 12 maja 2022 r., II K 1781/21.

Podkreślił też, że za potrzebą dokonania zasadniczej wykładni przemawia redakcja art. 12 § 2 k.k. Na jej podstawie trudno bowiem jednoznacznie wskazać czy czyny, o których mowa w art. 12 § 2 k.k. są wykroczeniami, za które sprawca odpowiada jak za przestępstwo, czy też są jednym przestępstwem składającym się z kilku wykroczeń. Zdaniem Sądu Okręgowego w Sosnowcu rozstrzygnięcie tej kwestii ma znaczenie z punktu widzenia możliwości zastosowania art. 64 § 1 k.k. czy art. 85 § 1 k.k., jak również może pomóc w ustaleniu czy wcześniejsze ukaranie mandatem karnym jest ukaraniem za ten sam czyn w sensie prawnym.

Na koniec wyraził pogląd, że bliższe jest mu stanowisko, iż wykluczone jest objęcie wykroczenia ukaranego prawomocnym mandatem odmianą czynu ciągłego z art. 12 § 2 k.k. Podkreślił, że za takim poglądem przemawia represyjny charakter postępowania mandatowego oraz potrzeba zapobieżenia podwójnego karania za ten sam czyn w myśl zasady *ne bis in idem*.

Prokurator delegowany do Prokuratury Krajowej pismem z 29 grudnia 2025 r. wniósł o podjęcie uchwały, że „prawomocne ukaranie za wykroczenie mandatem karnym, grzywną lub jakąkolwiek inną karą, która została orzeczona w postępowaniu mandatowym wszczętym przez jakikolwiek organ administracyjny, który nie jest sądem, nie stoi na przeszkodzie objęcia tak ukaranego czynu odmianą czynu ciągłego z art. 12 § 2 k.k.” W uzasadnieniu swojego stanowiska podniósł, że mandat karny nie stanowi prawomocnego orzeczenia sądowego tworzącego stan powagi rzeczy osądzonej, co uniemożliwia stosowanie zasady *ne bis in idem*. Wskazując na odrębność postępowania mandatowego i sądowego, dającą - jego zdaniem - podstawę do zastosowania art. 12 § 2 k.k. w stosunku do osoby wcześniej ukaranej mandatem za ten sam czyn, przywołał orzeczenia Sądu Najwyższego, tj. wyrok z 13 września 2017 r., IV KK 55/17 oraz wyrok z 13 czerwca 2024 r., IV KK 181/24.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego i doktrynie zgodnie przyjmuje się, że skuteczne wystąpienie przez sąd odwoławczy z pytaniem prawnym, w trybie art. 441 § 1 k.p.k., może nastąpić, gdy łącznie spełnione są następujące warunki. Po pierwsze, w postępowaniu odwoławczym wyłoniło się „zagadnienie prawne”, a więc istotny problem interpretacyjny, czyli taki, który dotyczy przepisu lub przepisów rozbieżnie interpretowanych w praktyce sądowej lub przepisu o wadliwej redakcji albo niejasno sformułowanego, dającego możliwość różnych przeciwstawnych interpretacji. Po drugie, zagadnienie to wymaga „zasadniczej wykładni ustawy”, a zatem przeciwdziałania rozbieżnościom interpretacyjnym, już zaistniałym w orzecznictwie, bądź mogącym – ze względu np. na istotne różnice poglądów doktryny – w nim zaistnieć, które to rozbieżności są niekorzystne dla prawidłowego funkcjonowania prawa w praktyce. Po trzecie, pojawiło się ono „przy rozpoznawaniu środka odwoławczego”, a więc jest powiązane z konkretną sprawą,

i to w taki sposób, że od rozstrzygnięcia tego zagadnienia prawnego zależy rozstrzygnięcie danej sprawy (zob. T. Grzegorczyk, Kodeks postępowania karnego oraz ustawa o świadku koronnym. Komentarz, Warszawa 2008, s. 953 – 955; R. A. Stefański, Instytucja pytań prawnych do Sądu Najwyższego w sprawach karnych, Kraków 2001, s. 264 – 299 i przywołane tam orzecznictwo oraz piśmiennictwo).

Analiza przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Sosnowcu pytania prawnego pozwala na stwierdzenie, że spełnia ono wszystkie wyżej wymienione wymagania. Nie ulega wątpliwości, że przedstawione Sądowi Najwyższemu zagadnienie wyłoniło się przy rozpoznawaniu środka odwoławczego, gdyż w apelacji prokuratora został podniesiony zarzut naruszenia art. 12 § 2 k.k. polegający na błędnej wykładni tego przepisu. Wymaga on zasadniczej wykładni ustawy, gdyż jest odmiennie interpretowany w orzecznictwie sądowym i doktrynie oraz jest niejasno zredagowany. Niewątpliwie rozstrzygnięcie pytania prawnego ma też znaczenie z punktu widzenia rozpoznawanej przez Sąd Okręgowy w Sosnowcu sprawy. Stąd potrzeba udzielenia odpowiedzi na zadane pytanie i podjęcia przez Sąd Najwyższy uchwały.

Trzeba się zgodzić z Sądem Okręgowym w Sosnowcu, że rozumienie art. 12 § 2 k.k. w kontekście zasady *ne bis in idem* dzieli zarówno sądy, jak i przedstawicieli świata nauki. Aktualnie funkcjonują poglądy bądź to kontestujące bądź afirmujące, wprost lub w sposób dorozumiany, jedno z dwóch zapatrywań dotyczących kwestii przedstawionej w zadanym Sądowi Najwyższemu pytaniu prawnym.

Stanowisko dominujące zakłada, że uprzednie prawomocne zakończenie postępowania w sprawie o wykroczenie, w tym w drodze mandatu karnego, stwarza powagę rzeczy osądzonej i aktualizuje zasadę *ne bis in idem*. Sąd Najwyższy wyraził je w postanowieniu z 10 września 2024 r., IV KK 145/24. W orzeczeniu tym stwierdził wprost, że zasada ta uniemożliwia wszczęcie i prowadzenie postępowania w kwestii odpowiedzialności za popełnione w warunkach określonych w art. 12 § 2 k.k. przestępstwo, jeżeli wcześniej doszło do prawomocnego rozstrzygnięcia co do odpowiedzialności za stanowiące elementy czynu ciągłego zachowania, wypełniające znamiona wykroczenia. Uznał także, że wcześniejsze prawomocne ukaranie mandatem karnym skutkuje skonsumowaniem skargi

publicznej w tym zakresie. Podkreślił również, iż prawomocne ukaranie mandatem karnym wyłącza możliwość ujęcia tego wykroczenia w klamrę czynu ciągłego z art. 12 § 2 k.k. Oprócz tego podniósł, iż przyjęcie takiego stanowiska nie narusza art. 10a ustawy z dnia 20 maja 1971 r. Kodeks wykroczeń (Dz. U. z 2025 r., poz. 734 ze zm.; dalej zwana: k.w.), który stosuje się w ramach wymierzania i wykonywania kary. Sąd Najwyższy wskazał przy tym, że wynikający z zasady *ne bis in idem* zakaz stanowi ujemną przesłankę procesową, wpływającą na możliwość wszczęcia i prowadzenia postępowania. Ziszczenie się tej przesłanki skutkuje obligatoryjną odmową wszczęcia postępowania albo jego umorzenia, co wyłącza stosowanie art. 10a k.w.

Pogląd ten był też wyrażany we wskazanych przez Sąd Okręgowy w Sosnowcu orzeczeniach sądów powszechnych, tj. wyrokach Sądu Okręgowego w Sosnowcu z 28 stycznia 2025 r., V Ka 972/24; Sądu Okręgowego w Rybniku z 22 września 2023 r., VI Ka 450/23; Sądu Okręgowego w Rybniku z 16 stycznia 2025 r., VI Ka 674/24 oraz Sądu Rejonowego w Kielcach z 12 maja 2022 r., II K 1781/21.

Za stosowaniem art. 12 § 2 k.k. do czynów, które nie zostały objęte wcześniejszym ukaraniem mandatem karnym w doktrynie opowiedzieli się: J. Giezek, P. Kardas, Zasada ne bis in idem a nowe regulacje ciągłości popełnienia przestępstwa, Palestra 2019, nr 4, s. 5 – 23; J. Giezek, P. Kardas, Nowe uregulowania ciągłości popełnienia przestępstwa i wykroczenia (art. 12 § 2 kodeksu karnego i art. 10a kodeksu wykroczeń), Palestra 2019, nr 1 - 2, s. 36 – 55; J. Lachowski, uwagi do art. 12 k.k., teza 16. (w:) V. Konarska-Wrzosek (red.), Kodeks karny. Komentarz, wyd. IV, Lex/el.; Ł. Pohl, uwagi do art. 12 k.k. (w:) R. A. Stefański (red.), Kodeks karny. Komentarz, wyd. 7, 2025, Legalis; P. Daniluk, Dwukrotne egzekwowanie odpowiedzialności karnej za ten sam czyn a zasada ne bis in idem. Glosa do postanowienia Sądu Najwyższego – Izba Karna z dnia 10 września 2024 r., IV KK 145/24, OSP 2025, nr 3, s. 27.

Natomiast odmienne stanowisko wyrażone zostało w wyroku Sądu Najwyższego z 13 czerwca 2024 r., IV KK 181/24. Z tego orzeczenia wynika, że nawet jeżeli doszło do prawomocnego ukarania sprawcy mandatem za wykroczenie, to nie zachodzi niemożność przypisania sprawcy tego czynu

przestępstwa z art. 12 § 2 k.k. W wyroku tym wskazano wyraźnie, że odmienne postąpienie stanowiłoby rażące naruszenie prawa, w postaci obrazy art. 10a § 1 *in fine* k.w., który stanowi, że „Jeżeli czyn będący wykroczeniem, za które wymierzono karę lub środek karny, stanowi, wspólnie z innym czynem lub czynami, ze względu na łączną wartość mienia przestępstwo, za które wymierzono karę lub środek karny tego samego rodzaju, wykonuje się surowszą karę lub środek karny. Przepisy art. 10 § 1 zdanie drugie oraz § 2-4 stosuje się odpowiednio.” W przepisie tym stworzono więc możliwość procedowania dwa razy o ten sam czyn zabroniony, raz jako o wykroczenie i ponownie - jako element czynu ciągłego w rozumieniu 12 § 2 k.k., który to czyn ciągły zawierałby co najmniej jeszcze jeden „nowy”, tj. nieukarany wcześniej czyn.

Z kolei z wyroku Sądu Najwyższego z 9 maja 2024 r., IV KK 29/24, wynika, że nałożenie mandatów karnych w postępowaniu wykroczeniowym nie stanowi przeszkody procesowej, w postaci powagi rzeczy osądzonej, do łączenia takich czynów w konstrukcję przestępstwa, jako czynu składającego się z wielu wykroczeń, zgodnie z art. 12 § 2 k.k. Sąd Najwyższy w tym wypadku wskazał, że mandat karny nie jest orzeczeniem co do winy i kary, co w myśl art. 9 i 10 ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia (Dz. U. 2025 r., poz. 860 ze zm.; dalej zwana: k.p.w.) jest wyłącznym uprawnieniem sądu. Podniósł, że postępowanie mandatowe stanowi postępowanie pozasądowe zastępcze i prowadzi się je dobrowolnie, po uzyskaniu zgody sprawcy. Zdaniem Sądu Najwyższego orzekającego w przywołanej sprawie, przyjęcie innego poglądu doprowadziłoby do naruszenia art. 175 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, zgodnie z którym wymiar sprawiedliwości sprawują sądy. Nie może zatem tego czynić inny organ, posiadający kompetencje do nakładania mandatów karnych. Jednocześnie podkreślił, że postępowanie mandatowe jako postępowanie niesądowe, nie może skutkować innymi niż mandat konsekwencjami prawnymi. W związku z tym Sąd Najwyższy stwierdził, że przyjęcie mandatu karnego nie skutkuje zaistnieniem przesłanki w postaci *res iudicata*, gdyż taka sytuacja nie może być utożsamiana z prawomocnym zakończeniem postępowania sądowego.

Ponieważ w wydaniu tego wyroku brały udział osoby powołane do pełnienia urzędów sędziów Sądu Najwyższego z rekomendacji Krajowej Rady Sądownictwa

ukształtowanej ustawą z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r., poz. 3), a więc w wadliwej, niekonstytucyjnej procedurze, jest on dotknięty uchybieniem stanowiącym bezwzględną przyczynę odwoławczą z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. w postaci nienależytej obsady sądu. Wynika to m. in. z pkt 1. uchwały składu połączonych Izb: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z 23 stycznia 2020 r. (BSA I-4110-1/20). Uchwała ta z chwilą jej podjęcia uzyskała moc zasady prawnej i wiąże każdy skład Sądu Najwyższego, dopóty nie nastąpi odstąpienie od niej w trybie art. 88 § 2 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym. Wielokrotnie już podnoszono w orzecznictwie Sądu Najwyższego, że pomimo wydania przez Trybunał Konstytucyjny wyroku z dnia 20 kwietnia 2020 r., U 2/20, OTK-A 2020, poz. 61, jest ona dalej wiążąca (zob. w tym przedmiocie postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 16 września 2021 r., I KZ 29/21; z dnia 29 września 2021, V KZ 47/21 i z dnia 21 stycznia 2022 r., III CO 6/22; uchwała Sądu Najwyższego z dnia 5 kwietnia 2022 r., III PZP 1/22; uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 2 czerwca 2022 r., I KZP 2/22; uchwała Sądu Najwyższego z dnia 19 listopada 2025 r., I KZP 1/25 czy orzecznictwo w tzw. sprawach testowych - art. 29 § 5 u. SN: postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 27 lutego 2023 r., II KB 10/22 i z dnia 13 kwietnia 2023 r., III CB 6/23).

Dostrzegając powyższe stwierdzić jednak należy, że dopóki orzeczenie to nie zostanie wzruszone i wyeliminowane z porządku prawnego (czego nie może uczynić Sąd Najwyższy w tym postępowaniu), dopóty obowiązuje i wywołuje skutki procesowe**.**

W literaturze prawniczej na szerokie rozumienie art. 12 § 2 k.k., umożliwiające objęcie klamrą odmiany czynu ciągłego czynów prawomocnie ukaranych mandatem karnym wskazali: M. Grzesik, Czyn ciągły i inne mechanizmy redukcyjne w przypadku jednoczynowego zbiegu przestępstwa z wykroczeniem, Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych 2019, nr 4, s. 113 – 130; S. Żółtek, uwagi do art. 12 k.k. (w:) M. Królikowski, R. Zawłocki, (red.) Kodeks karny. Część ogólna. Tom I. Komentarz. Art. 1–116, wyd. 5, 2021, Legalis; J. Kluza, Zasada ne bis in idem a art. 10a Kodeksu wykroczeń. Uwagi na tle wyroku Sądu Najwyższego z 18.05.2017 r., IV KK 447/16, Przegląd Prawa Publicznego 2022, nr 9, s. 104 –

114; J. Kluza, Znaczenie wprowadzania art. 12 § 2 k.k. i art. 57b k.k. dla praktyki wymiaru sprawiedliwości, Nowa Kodyfikacja Prawa Karnego Tom LXI, Wrocław 2021, s. 11 – 28; J. Kluza, Nowelizacja kodeksu wykroczeń w zakresie wykroczeń przeciwko bezpieczeństwu i porządkowi w komunikacji, Ius Novum 2022, nr 4, s. 57 – 72; I. Zgoliński, Czyn ciągły a zbieg wykroczeń. Relacja przepisów art. 12 § 2 Kodeksu karnego i art. 10a Kodeksu wykroczeń, UWM Studia Prawnoustrojowe 67, s. 399 – 414.

Nie są to jednak jedyne trudności, które pojawiają się w związku z interpretacją art. 12 § 2 k.k. Sąd Okręgowy w Sosnowcu zasadnie podniósł, że treść tego przepisu budzi wątpliwości pod kątem tego czy czyny, o których w nim mowa są wykroczeniami, za które ustawa przewiduje odpowiedzialność jak za przestępstwo (tzw. ciąg wykroczeń), czy jednak stanowią jedno przestępstwo składające się z kilku wykroczeń (odmiana czynu ciągłego).

Również i te kwestie są rozbieżnie rozstrzygane w orzecznictwie oraz interpretowane w doktrynie.

Za przyjęciem możliwości, że art. 12 § 2 k.k. określa ciąg wykroczeń Sąd Najwyższy opowiedział się w wyrokach z 5 marca 2025 r., I KK 25/25 i 13 maja 2025 r., II KK 139/25.

W doktrynie za uznaniem „ciągu wykroczeń” opowiedzieli się: J. Kluza, Znaczenie wprowadzenia art. 12 § 2 k.k. i art. 57b k.k. dla praktyki wymiaru sprawiedliwości, NKPK 2022, nr 61, s. 11-28; A. Limburska, Ciągłość czynów w sferze kontrawencjonalizacji - uwagi na kanwie nowelizacji art. 12 k.k., Prok. i Pr. 2021, nr 1, s. 5 - 20; Ł. Deda, Problematyka stosowania przepisu art. 12 § 2 k.k. po nowelizacji z dnia 4 października 2018 r., Rocznik Administracji i Prawa 2025, nr 1, s. 223 – 240; M. Kulik, uwagi do art. 12 k.k., teza 21. (w:) M. Mozgawa (red.), Kodeks karny. Komentarz aktualizowany, Lex/el. 2025; Ł. Pohl, uwagi do art. 12 k.k. (w:) R. A. Stefański (red.), Kodeks karny. Komentarz, wyd. 7, 2025, Legalis; M. Gałązka, uwagi do art. 12 k.k. (w:) A. Grześkowiak, K. Wiak (red.), Kodeks karny. Komentarz, wyd. 9, 2026, Legalis; J. Kulesza, uwagi do art. 12 k.k. (w:) J. Kulesza (red.) Kodeks karny. Komentarz, Warszawa 2025, s. 64; K. Lipiński, Przestępny ciąg wykroczeń a zasada ne bis in idem. Glosa do postanowienia Sądu

Najwyższego – Izba Karna z dnia 10 września 2024 r., IV KK 145/24, Orzecznictwo Sądów Polskich 2025, nr 4, s. 66 -79).

Natomiast stanowisko, że w art. 12 § 2 k.k. uregulowano swoistą konstrukcję czynu ciągłego, zostało wyrażone w wyrokach Sądu Najwyższego z: 7 marca 2024 r., V KK 39/24; 3 października 2023 r., V KK 281/23; 7 listopada 2023 r., V KK 278/23; 10 września 2024 r., IV KK 145/24; 13 czerwca 2024 r., IV KK 181/24; oraz postanowieniu z 25 czerwca 2025 r., V KK 134/25.

W piśmiennictwie taki pogląd wyrazili: J. Giezek, P. Kardas, Nowe uregulowanie ciągłości popełnienia przestępstwa i wykroczenia (art. 12 § 2 kodeksu karnego i art. 10a kodeksu wykroczeń), Palestra 2019, z. 1-2, s. 36 - 55; J. Lachowski, uwagi do art. 12 k.k. teza 16. (w:) V. Konarska - Wrzosek (red.). Kodeks karny. Komentarz, Warszawa 2023, s. 109; J. Majewski, uwagi do art. 12 k.k., teza 20. (w:) J. Majewski (red.) Kodeks karny. Komentarz, Warszawa 2024, s. 118; J. Giezek, uwagi do art. 12 k.k. (w:) J. Giezek (red.) Kodeks karny. Część szczególna. Komentarz, Warszawa 2021, s. 125 - 127; S. Żółtek, uwagi do art. 12 k.k. (w:) M. Królikowski, R. Zawłocki (red.), Kodeks karny. Komentarz do art. 1-116, wyd. 5, 2021, Legalis; M. Grzesik, Czyn ciągły i inne mechanizmy redukcyjne w przypadku jednoczynowego zbiegu przestępstwa z wykroczeniem, Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych 2019, nr 4, s. 113 – 130; J. Kasiński, Konstrukcja z art. 12 § 2 k.k. i konsekwencje jej zastosowania. Glosa do wyroku Sądu Najwyższego z 7.03.2024 r., V KK 39/24, Przegląd Sądowy 2025, nr 9, s. 115 – 123.

Przystępując do rozważenia przekazanego zagadnienia, na wstępie należy przeprowadzić wykładnię językową art. 12 § 2 k.k.

Zgodnie z art. 12 § 2 k.k.: „Odpowiada jak za jeden czyn zabroniony wyczerpujący znamiona przestępstwa ten, kto w krótkich odstępach czasu, przy wykorzystaniu tej samej albo takiej samej sposobności lub w podobny sposób popełnia dwa lub więcej umyślnych wykroczeń przeciwko mieniu, jeżeli łączna wartość mienia uzasadnia odpowiedzialność za przestępstwo.”

Przepis ten - dołączony w toku prac sejmowych nad rządowym projektem ustawy o zmianie ustawy - Kodeks wykroczeń oraz niektórych innych ustaw, VIII kadencja Sejmu RP, druk nr 2557 (zob. sprawozdanie Podkomisji Stałej do spraw nowelizacji prawa karnego z 12 lipca 2018 r., s. 9,

https://orka.sejm.gov.pl/opinie8.nsf/nazwa/spr_2557/$file/spr_2557.pdf) - został wprowadzony do porządku prawnego na podstawie art. 3 ustawy z dnia 4 października 2018 r. o zmianie ustawy - Kodeks wykroczeń oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 2077).

Opiera się on na takich elementach jak: umyślne wykroczenia przeciwko mieniu, popełnienie dwóch lub więcej takich wykroczeń, łączna wartość mienia, krótkie odstępy czasu, wykorzystanie tej albo takiej samej sposobności lub popełnienie wykroczeń w podobny sposób, odpowiedzialność jak za jeden czyn zabroniony.

Do zakresu czynów mogących być objętymi tą regulacją prawną należy zaliczyć wykroczenia, które zostały uregulowane w Rozdziale XIV k.w., zatytułowanym: „Wykroczenia przeciwko mieniu”.

Zgodnie z art. 6 § 1 k.w. wykroczenie umyślne zachodzi wtedy, gdy sprawca ma zamiar popełnienia czynu zabronionego, to jest chce go popełnić albo przewidując możliwość jego popełnienia na to się godzi.

Ustawodawca użył sformułowania „dwa lub więcej umyślnych wykroczeń przeciwko mieniu”, co wskazuje na możliwość skorzystania z instytucji określonej w art. 12 § 2 k.k. tylko wtedy, gdy wskazane w tym przepisie wykroczenia zostaną popełnione co najmniej dwa razy. Istotne przy tym jest to, by wykroczenia popełnione przez sprawcę były wykroczeniami tego samego rodzaju, a zatem wykroczeniami tak samo prawnie zakwalifikowanymi. Przyjęcie wymogu jednorodności stanowi naturalną konsekwencję warunku wynikającego z treści art. 12 § 2 k.k., w myśl której wszystkie wykroczenia mają tworzyć odzwierciedlenie jednego czynu zabronionego wyczerpującego znamiona przestępstwa [por. Ł. Pohl, uwagi do art. 12 k.k. (w:) R. A. Stefański (red.), Kodeks karny. Komentarz, wyd. 7, 2025, Legalis; M. Kulik, uwagi do art. 12 k.k., teza 23. (w:) M. Mozgawa (red.) Kodeks karny. Komentarz aktualizowany, Lex/el. 2025; J. Lachowski, uwagi do art. 12 k.k. teza 16. (w:) V. Konarska - Wrzosek (red.). Kodeks karny. Komentarz, Warszawa 2023, s. 109].

Na podstawie stanu prawnego obowiązującego od 1 października 2023 r. (art. 4 pkt 5 ustawy z dnia 7 lipca 2022 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw, Dz. U. poz. 2600) wartość mienia, która w ramach tzw.

typów przepołowionych wskazuje na zaistnienie odpowiedzialności za przestępstwo, musi przekraczać 800 zł. Ustawodawca nie zdecydował się na przyjęcie, iż art. 12 § 2 k.k. powinien być stosowany wyłącznie wtedy, gdy doszło do naruszenia mienia przekraczającego wskazaną wartość. W związku z tym stosuje się go także, jeżeli mienie będzie tylko realnie zagrożone zachowaniami sprawcy [por. por. Ł. Pohl, uwagi do art. 12 k.k. (w:) R. A. Stefański (red.), Kodeks karny. Komentarz, wyd. 7, 2025, Legalis].

Zawarta w art. 12 § 2 k.k. przesłanka podejmowania przez sprawcę zachowań w „krótkich odstępach czasu”, podobnie jak w wypadku art. 12 § 1 k.k., nie została zdefiniowana. W judykaturze wyraźnie zarysowuje się odmienne jej interpretowanie. Z jednej strony Sąd Najwyższy uznał, że okresy te powinny być kilkudniowe, a maksymalnie nie mogą przekroczyć kilku tygodni (zob. postanowienie z 27 lutego 2002 r., II KKN 41/00; postanowienie z 18 września 2003 r., III KK 159/02; wyrok z 1 lutego 2006 r., II KK 127/05). Z drugiej zaś strony przyjął, że „krótki odstęp czasu” może wynosić nawet kilka miesięcy (zob. postanowienie z 9 marca 2006 r., V KK 271/05); nie jest jednak dopuszczalne, aby przekroczył rok (zob. postanowienie z 9 marca 2006 r., V KK 271/05; postanowienie z 4 marca 2008 r., III KK 302/07).

Kolejny wymóg dotyczy wykorzystania tej albo takiej samej sposobności lub popełnienia wykroczeń w podobny sposób (który spowodował trudności w interpretacji już w czasie prac legislacyjnych - zob. zapis prac Podkomisji stałej do spraw nowelizacji prawa karnego z 12 lipca 2018 r., 13:50:29 – 14:00:48, https://www.sejm.gov.pl/Sejm8.nsf/transmisja.xsp?documentId=26D8FF0C4120D16AC12582C20037D8E2&symbol=TRANSMISJA_ARCH&info=T).

Sposobność to „sprzyjająca okoliczność, okazja do zrobienia czegoś” (zob. E. Sobol, Słownik języka polskiego PWN, Warszawa 2011, s. 944).

W kontekście omawianego przepisu za „tę samą sposobność” należy uważać identyczną okazję do popełnienia wykroczenia. Wyrażenie „ta sama” wskazuje bowiem na to, że coś jest tożsame z czymś innym. „Ta sama sposobność” oznacza więc, że sposobność ta trwa i nie ulega modyfikacji w czasie popełniania wszystkich wykroczeń.

Z kolei termin „taka sama” odnosi się do czegoś o tych samych właściwościach. Wobec tego pojęcie „z wykorzystaniem takiej samej sposobności” powinno być rozumiane jako popełnienie wykroczenia, w ramach okazji pochodzącej z takiej samej kategorii. „Taka sama sposobność” zachodzi zatem wówczas, gdy dochodzi do okresowego zaistnienia okoliczności podobnych do tych, które poprzednio zostały już przez sprawcę wykorzystane (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 25 października 2019 r., II AKa 416/19).

Popełnienie wykroczenia w podobny sposób nie zostało zdefiniowane przez ustawodawcę. Pojęcie „podobny” w ujęciu językowym oznacza „mający pewne cechy wspólne z czymś, z kimś” (zob. E. Sobol, Słownik…, s. 675). W myśl założeń ustawodawcy przewidziany w art. 12 § 2 k.k. podobny sposób działania zachodzi wówczas, gdy sprawca za każdym razem „np. obcina metki; tankuje bak paliwa i odjeżdża” (zob. zapis prac Podkomisji stałej do spraw nowelizacji prawa karnego z 12 lipca 2018 r., 13:54:25 – 13:54:27). Podobny sposób popełnienia wykroczeń, składających się na konstrukcję przyjętą w omawianym przepisie należy więc traktować jako podobieństwo w znaczeniu technicznym [por. M. Kulik, uwagi do art. 12 k.k., teza 26. (w:) M. Mozgawa (red.), Kodeks karny. Komentarz aktualizowany, Lex/el. 2025].

Ustawodawca posłużył się także alternatywą zwykłą poprzez użycie „lub” między elementami tej regulacji prawnej, takimi jak: „przy wykorzystaniu tej samej albo takiej samej sposobności” a „w podobny sposób popełnia dwa lub więcej umyślnych wykroczeń przeciwko mieniu”. Wynika z powyższego, że zdecydował się na możliwość łączenia wykroczeń popełnionych w różnych konfiguracjach. Albo w części przy wykorzystaniu tej samej sposobności, a w części popełnionych w sposób podobny. Albo w części w ramach takiej samej sposobności, a w części popełnionych w sposób podobny (por. Ł. Deda, Problematyka stosowania przepisu art. 12 § 2 k.k. po nowelizacji z dnia 4 października 2018 roku, Roczniki Administracji i Prawa 2025, s. 227 – 228).

W przeciwieństwie do art. 12 § 1 k.k., art. 12 § 2 k.k. nie zawiera przesłanki w postaci działania „z góry powziętym zamiarem”, co było celowym zabiegiem ustawodawcy, mającym poszerzyć zakres zachowań podlegających odpowiedzialności na podstawie omawianego mechanizmu (zob. zapis prac

Podkomisji stałej do spraw nowelizacji prawa karnego z 12 lipca 2018 r.). Oznacza to, że w tym wypadku zamiar dotyczący wszystkich zachowań nie musi istnieć już przed podjęciem pierwszego z nich (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 3 października 2011 r., V KK 96/11).

Spełnienie powyższych przesłanek obliguje sąd do zastosowania art. 12 § 2 k.k., co wynika z posłużenia się przez ustawodawcę kategorycznym sformułowaniem „odpowiada” [por. S. Żółtek, uwagi do art. 12 k.k. (w:) M. Królikowski, R. Zawłocki, (red.) Kodeks karny. Część ogólna. Tom I. Komentarz. Art. 1–116, wyd. 5, 2021, Legalis].

Przez użyte przez ustawodawcę sformułowanie „Odpowiada jak za jeden czyn zabroniony wyczerpujący znamiona przestępstwa” przepis art. 12 § 2 k.k. jest niejednoznaczny i może być interpretowany dwojako. Z jednej strony uważa się, że przepis ten stanowi ciąg wykroczeń, które nie tracą swojej samoistności na gruncie prawa wykroczeń. Pojedyncze zachowania będące elementami tego ciągu nie stanowią zatem przestępstwa, lecz pozostają wykroczeniami, za które odpowiedzialność jest kształtowana jak za przestępstwo. Z drugiej strony podnosi się, że przepis art. 12 § 2 k.k. stanowi jednak swoistą konstrukcję czynu ciągłego. Artykuł 12 § 2 k.k. dotyczy więc tylko wypadków takich zachowań podejmowanych przez tego samego sprawcę, które - ujmowane samoistnie - stanowią szereg wykroczeń, ale łącznie wartościowane przekształcają się w jedno przestępstwo przeciwko mieniu, jeżeli suma wartości mienia będącego przedmiotem zamachu poszczególnych wykroczeń przekracza próg właściwy dla przestępstwa.

Za drugim ze wskazanych powyżej wariantów interpretacyjnych przemawiają następujące argumenty.

W art. 12 § 2 k.k. ustawodawca posłużył się spójnikiem „jak” wprowadzającym wyrażenie porównawcze (zob. E. Sobol, Słownik…, s. 285). Przepis ten wskazuje na to, że to, o czym mowa, tj. szereg wykroczeń ma cechy wspólne z tym, z czym się je zestawia, tj. z przestępstwem. Takie ujęcie art. 12 § 2 k.k. nie powinno więc prowadzić do wniosku, że w rachubę wchodzi wyłącznie sytuacja, w której wszelkie konsekwencje związane ze skazaniem w warunkach określonych w tym przepisie należałoby łączyć tylko z wykroczeniami. Skutkiem zastosowania analizowanego mechanizmu niewątpliwie jest odpowiedzialność za

„jeden” (rozumiany jako: „sam, jedyny”; „tworzący całość” – zob. E. Sobol, Słownik…, s. 290), a nie za wiele czynów zabronionych. Musi być to przy tym czyn zabroniony wyczerpujący znamiona przestępstwa.

Przepis ten traktuje szereg wykroczeń przeciwko mieniu jako jedną, zorganizowaną całość, a nie zbiór odrębnych zachowań. Sprawca odpowiada tak, jakby popełnił jeden, poważniejszy czyn zabroniony (por. J. Kasiński, Konstrukcja z art. 12 § 2 k.k. i konsekwencje jej zastosowania. Glosa do wyroku Sądu Najwyższego z 7.03.2024 r., V KK 39/24, Przegląd Sądowy 2025, nr 9, s. 118 - 119).

Artykuł 12 § 2 k.k. ustala przesłanki odpowiedzialności karnej „jak za jeden czyn zabroniony”, w sytuacji gdy sprawca dopuścił się przynajmniej dwóch zachowań, z których każde wypełnia znamiona wykroczenia. Tym samym uzupełnia on kryminalizację zawartą w Kodeksie karnym wraz z wszelkimi tego konsekwencjami. Podstawy prawnokarnej oceny zachowania sprawcy określono więc w sposób oparty na redukcji, jeżeli z wielu zachowań będących wykroczeniami ma się ukształtować jeden scalony i podlegający łącznej ocenie czyn klasyfikowany prawnokarnie jako przestępstwo. Wobec tego wszystkie zachowania, które bez użycia konstrukcji z art. 12 § 2 k.k. byłyby odrębnymi wykroczeniami przeciwko mieniu, stają się łączną podstawą odpowiedzialności za jeden czyn będący przestępstwem (por. wyroki Sądu Najwyższego z: 3 października 2023 r., V KK 280/23; 7 listopada 2023 r., V KK 278/23; 7 marca 2024 r., V KK 39/24).

Podsumowując, wykładnia językowa art. 12 § 2 k.k. nakazuje traktowanie zachowań w nim opisanych jako integralnej całości. Sprawca nie odpowiada zatem za każde z nich osobna, lecz za jeden czyn zabroniony będący przestępstwem.

Taka interpretacja znajduje potwierdzenie w wykładni systemowej. Omawiany przepis został zamieszczony w Kodeksie karnym (po art. 12 § 1 k.k.), a nie w Kodeksie wykroczeń. Takie usytuowanie art. 12 § 2 k.k. pozwala na uznanie, że stanowi on odmianę czynu ciągłego uregulowanego w art. 12 § 1 k.k. Pogląd ten znajduje również potwierdzenie w zasadach konstruowania przepisu prawnego. Zgodnie bowiem z § 55 załącznika do rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 20 czerwca 2002 r. w sprawie „Zasad techniki prawodawczej” (Dz. U. z 2016 r., poz. 283), każdą samodzielną myśl ujmuje się w odrębny artykuł (ust. 1); jeżeli

samodzielną myśl wyraża zespół zdań, dokonuje się podziału artykułu na ustępy. W ustawie określanej jako „kodeks” ustępy oznacza się paragrafami (§) (ust. 3); podział artykułu na ustępy wprowadza się także w przypadku, gdy między zdaniami wyrażającymi samodzielne myśli występują powiązania treściowe, ale treść żadnego z nich nie jest na tyle istotna, aby wydzielić ją w odrębny artykuł (ust. 4).

Zawarcie art. 12 § 2 k.k. wraz z czynem ciągłym z art. 12 § 1 k.k. w jednym artykule oraz zawartość obu tych przepisów daje podstawy do przyjęcia, że istnieją wskazane wcześniej zależności między tymi konstrukcjami prawnymi (por. J. Kasiński, Konstrukcja z art. 12 § 2 k.k. i konsekwencje jej zastosowania. Glosa do wyroku Sądu Najwyższego z 7.03.2024 r., V KK 39/24, Przegląd Sądowy 2025, nr 9, s. 119 – 120).

Wyniki przedstawionej wykładni językowej i systemowej analizowanego przepisu potwierdza także wykładnia funkcjonalna. Celem wprowadzenia § 2 do art. 12 k.k. było objęcie karnoprawną reakcją sprawców, którzy dopuszczając się serii wykroczeń przeciwko mieniu, wcześniej często unikali za nie odpowiedzialności, ze względu na krótkie terminy przedawnienia wykroczeń oraz wolne działania organów ścigania (zob. zapis prac Podkomisji stałej do spraw nowelizacji prawa karnego z 12 lipca 2018 r.). W związku z tym ustawodawca, chcąc uniknąć rozdrobnienia postępowań, umożliwił ponoszenie odpowiedzialności karnej przez sprawców powielających zbliżone czyny, traktując ich z większą surowością niż sprawców jednorazowych wykroczeń. Celem art. 12 § 2 k.k. było ustanowienie odmiany czynu ciągłego, na który składają się poszczególne wykroczenia, które tracą swoją samoistność po ziszczeniu się przesłanek określonych w tym przepisie.

Taki wniosek jest zgodny z intencją ustawodawcy, gdyż znajduje potwierdzenie w zapisie prac legislacyjnych nad omawianą regulacją prawną. Przyjęto wówczas bowiem, że *ratio legis* tego przepisu ma sprowadzać się do tego, „aby konstrukcję czynu ciągłego, która już istnieje, dostosować do realiów czynów przepołowionych, czyli odpowiedzialności za wykroczenia przeciwko mieniu” (zob. zapis prac Podkomisji stałej do spraw nowelizacji prawa karnego z 12 lipca 2018 r., 13:54:37 – 13:54:53).

Instytucja uregulowana w art. 12 § 2 k.k. ma zatem charakter uzupełniający w stosunku do art. 12 § 1 k.k.; stosuje się ją w tych sytuacjach, które wykraczają poza ramy pierwotnej wersji czynu ciągłego. Na płaszczyźnie ciągłości, w myśl art. 12 § 2 k.k., przeprowadza się wspólną ocenę wartości straty w mieniu, powstałej w wyniku popełnienia wszystkich zachowań będących wykroczeniami. W tym wypadku dochodzi też do całościowej oceny stopnia społecznej szkodliwości. Także inne elementy wymienione w art. 12 § 2 k.k., istotne przy weryfikacji podstaw poniesienia odpowiedzialności karnej z tego tytułu, nie wykluczają przyjęcia, iż jest to instytucja mogąca być uznana za czyn ciągły. Przepis art. 12 § 2 k.k. powiela zresztą niektóre z wymogów charakterystycznych dla czynu z art. 12 § 1 k.k. [por. J. Giezek, P. Kardas, Nowe uregulowania ciągłości popełnienia przestępstwa i wykroczenia (art. 12 § 2 kodeksu karnego i art. 10a kodeksu wykroczeń), Palestra 2019, nr 1–2, s. 45 - 46 i 51].

Sprawca przestępstwa z art. 12 § 2 k.k. podlega więc odpowiedzialności karnej, a nie wykroczeniowej, co z kolei musi skutkować zapewnieniem mu gwarancji wynikających z postępowania karnego, w tym m.in. w zakresie obowiązku jego przesłuchania czy terminów procesowych.

Warunkiem rozpoznania sprawy o przestępstwo z art. 12 § 2 k.k., jest sporządzenie i wniesienie przez uprawnionego oskarżyciela do właściwego sądu aktu oskarżenia o ten czyn zabroniony (zob. wyroki Sądu Najwyższego z: 7 listopada 2023 r., V KK 278/23; 7 marca 2024 r., V KK 39/24).

Powyższe determinuje konieczność spełnienia wymogów dotyczących wszczęcia i prowadzenia postępowania określonych w k.p.k. Odnosi się to także do stosowania zasady *ne bis in idem*.

Zasada ta nie została uregulowana *expressis verbis* w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Trybunał Konstytucyjny wyprowadza ją ze wzorca wynikającego z art. 2 Konstytucji RP, wskazując, że należy ona do naczelnych zasad prawa karnego i jest jednym z elementów demokratycznego państwa prawnego, urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej, a wszelkie odstępstwa od tej zasady, zwłaszcza stworzenie organowi władzy publicznej uprawnienia do dwukrotnego zastosowania środka represyjnego wobec tego samego podmiotu za ten sam czyn, byłoby naruszeniem tej zasady (zob. wyrok TK

z 15 kwietnia 2008 r., P 26/06, OTK-A z 2008 r., Nr 3, poz. 42; por. wyrok TK z 3 listopada 2004 r., K 18/03, OTK-A z 2004 r., Nr 10, poz. 103). Wielokrotne karanie tej samej osoby za ten sam czyn jest naruszeniem zasady proporcjonalności reakcji państwa na naruszenie obowiązku prawnego. Ważne przy tym jest i to, że zasada *ne bis in idem* obejmuje zakaz podwójnego karania tej samej osoby za ten sam czyn nie tylko w odniesieniu do wymierzania kar za przestępstwo, ale też przy stosowaniu innych środków represyjnych (zob. wyrok TK z 18 listopada 2010 r., P 29/09, OTK-A z 2010 r., Nr 9, poz. 104).

Trzeba mieć na uwadze, że zasada *ne bis in idem* jest jednym z elementów prawa do sądu określonego w art. 45 ust. 1 Konstytucji RP, polegającego na zapewnieniu rzetelnej i sprawiedliwej procedury sądowej. Prawo do sądu wyraża się w: prawie do wszczęcia procedury przed właściwym, niezależnym, bezstronnym i niezawisłym sądem; prawie do właściwego ukształtowania procedury sądowej, zgodnie z warunkami sprawiedliwości i jawności - sprawiedliwego, rzetelnego postępowania sądowego; prawie do uzyskania wiążącego rozstrzygnięcia sprawy przez sąd. Zapewnienie rzetelnej i sprawiedliwej procedury sądowej łączy się m.in. z zakazem dwukrotnego stosowania środka represyjnego wobec tego samego podmiotu za ten sam czyn (zob. wyrok TK z 15 kwietnia 2008 r., P 26/06).

Ponadto, zasada *ne bis in idem* została uregulowana w przepisach prawa „ponadnarodowego”. W ramach procedury wewnątrzpaństwowej stosuje się: art. 14 ust. 7 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych, otwartego do podpisu w Nowym Jorku 19 grudnia 1966 r. (Dz. U. z 1977 r., Nr 38, poz. 167; dalej zwany: MPPOiP), art. 4 ust. 1 Protokołu Nr 7 sporządzonego dnia 22 listopada 1984 r. w Strasburgu do Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (Dz. U. z 2003 r., Nr 42, poz. 364) oraz art. 50 Karty Praw Podstawowych UE (Dz. Urz. UE C 326 z 2012 r., s. 391; dalej zwana: KPP) (por. H. Kuczyńska, Zasada ne bis in idem w polskim kodeksie karnym w aspekcie prawa międzynarodowego, Prokuratura i Prawo 2006, nr 3, s. 35; M. Wąsek – Wiaderek, Ochrona praw oskarżonego w Karcie Praw Podstawowych UE – nowy standard czy zatwierdzenie *status quo*?, Europejski Przegląd Sądowy 2015, nr 10, s. 40). Rzeczpospolita Polska przyjęła wszystkie te akty prawne do swojego porządku prawnego (zob. odpowiednio: Oświadczenie Rządowe z dnia 23 kwietnia 1977 r. w

sprawie ratyfikacji przez Polską Rzeczpospolitą Ludową Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych, otwartego do podpisu w Nowym Jorku dnia 19 grudnia 1966 r., Dz. U. z 1977 r., Nr 38, poz. 168 oraz ustawa z dnia 21 czerwca 2002 r. o ratyfikacji Protokołu nr 7, sporządzonego dnia 22 listopada 1984 r. w Strasburgu, Dz. U. z 2002 r., Nr 127, poz. 1084; natomiast moc wiążącą KPP nadał Traktat z Lizbony zmieniający Traktat o Unii Europejskiej i Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską, sporządzony w Lizbonie dnia 13 grudnia 2007 r., Dz. U. z 2009 r., Nr 203, poz. 1569).

Rozstrzygając niniejszą sprawę w szczególności należy wziąć pod uwagę art. 4 ust. 1 Protokołu Nr 7, w myśl którego „Nikt nie może być ponownie sądzony lub ukarany w postępowaniu przed sądem tego samego państwa za przestępstwo, za które został uprzednio skazany prawomocnym wyrokiem lub uniewinniony zgodnie z ustawą i zasadami postępowania karnego tego państwa”.

Z przepisu tego należy wyodrębnić następujące gwarancje:

- nikt nie może ponownie podlegać sądzeniu,
- nikt nie może ponownie być uznanym za winnego,
- nikt nie może ponownie być ukarany,

za ten sam czyn (por. wyrok Sergey Zolotukhin v. Rosja z 10 lutego 2009 r., Wielka Izba, skarga nr 14939/03, § 110; M. A. Nowicki, uwagi do art. 4, Komentarz do Protokołu Nr 7 do konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, (w:) Wokół Konwencji Europejskiej. Komentarz do Europejskiej Konwencji Praw Człowieka, wyd. IX, Lex/el. 2025).

Do naruszenia zasady *ne bis in idem* dochodzi zatem wówczas, gdy jest wszczynane, prowadzone postępowanie, bądź ma być rozstrzygana odpowiedzialność za przestępstwo albo inny delikt penalny, jeżeli została już prawomocnie rozstrzygnięta odpowiedzialność za przestępstwo albo inny delikt penalny, pod warunkiem, że był on oparty na tych samych lub w znacznej części tych samych faktach (por. wyrok Sergey Zolotukhin v. Rosja z 10 lutego 2009 r., Wielka Izba, skarga nr 14939/03, § 82–83; A. Błachnio – Parzych, Zbieg przepisów, zbieg idealny, zasada ne bis in idem, wykroczenie, art. 10 § 1 Kodeksu wykroczeń. Glosa do wyroku TK z dnia 1 grudnia 2016 r., K 45/14, OSP 2018, nr 1, s. 81).

Przepis art. 4 ust. 1 Protokołu Nr 7 nie nakazuje, aby zachowania w nim wskazane były definiowane jako przestępstwo. Z kolei przez termin „postępowanie karne” należy rozumieć postępowanie w „sprawie karnej” według art. 6 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r. (Dz. U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284 ze zm. Dalej: „Konwencja” lub „EKPC”), (por. C. Nowak, Prawo do rzetelnego procesu sądowego w świetle EKPC i orzecznictwa ETPC [w]: P. Wiliński (red.), Rzetelny proces karny w orzecznictwie sądów polskich i międzynarodowych, Warszawa 2009, s. 147).

W myśl ugruntowanego orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka postępowanie karne to postępowanie, które poza przestępstwami, obejmuje także m.in. wykroczenia. Według ETPC, ustalenie gałęzi prawa, do której należą regulacje prawne definiujące czyn karalny, jest tylko formalnym etapem analizy, czy chodzi o sprawę karną (zob. wyroki z: 8 czerwca 1976 r. w sprawie 5100/71, Engel i inni p. Holandii; 25 sierpnia 1987 r. w sprawie 9912/82, Lutz p. Niemcom; 22 maja 1990 r. w sprawie 11034/84, Weber p. Szwajcarii). Poza kwalifikacją prawną czynu w systemie prawnym państwa, bardzo duże znaczenie ma bowiem natura czynu karalnego (por. A. Błachnio – Parzych, Pozorny zbieg znamion przestępstwa i wykroczenia a zasada ne bis in idem w orzecznictwie Sądu Najwyższego, Palestra 2008, nr 9 - 10, s. 67; zob. wyrok ETPC z 28 czerwca 1984 r. w sprawie 7819/77, Campbell i Fell p. Zjednoczonemu Królestwu). Równie ważny jest także charakter sankcji grożącej za popełnienie określonego czynu karalnego (zob. wyrok ETPC z 2 września 1998 r. w sprawie 27061/95, Kadubec p. Słowacji). Wymierzenie kary przez właściwy organ uważa się za czynność poprzedzoną oceną okoliczności sprawy i legalności zachowania osoby ukaranej [por. M. A. Nowicki (w:) Komentarz do Protokołu Nr 7 do Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (w:) Wokół Konwencji Europejskiej. Komentarz do Europejskiej Konwencji Praw Człowieka, wyd. IX, LEX/el. 2025, art. 4; zob. wyrok ETPC z 8 lipca 2019 r., 54012/10, Mihalache v. Rumunia, Wielka Izba, § 98].

Termin „ten sam czyn” odnosi się do tego samego zdarzenia historycznego. Porównanie znamion jednego i drugiego czynu zabronionego musi umożliwiać wykazanie istotnych elementów zachowań, które są tożsame [por. M. A. Nowicki (w:) Komentarz do Protokołu Nr 7 do Konwencji o ochronie praw człowieka i

podstawowych wolności (w:) Wokół Konwencji Europejskiej. Komentarz do Europejskiej Konwencji Praw Człowieka, wyd. IV, Warszawa 2009, art. 4; zob. wyrok ETPC z 29 maja 2001 r. Franz Fischer przeciwko Austrii, skarga nr 37950/97].

Z kolei wydanie orzeczeń w wyniku prowadzenia odrębnych postępowań o charakterze karnym, co do tego samego zdarzenia, narusza zasadę *ne bis in idem* [por. A. Sakowicz, Zasada ne bis in idem w prawie karnym międzynarodowym oraz europejskim prawie karnym (w:) M. Wąsek – Wiaderek, System Prawa Karnego Procesowego. Tom XVII. Współpraca międzynarodowa w sprawach karnych, Warszawa 2025, s. 469 – 471; zob. wyrok ETPC z 23 października 1995 r. w sprawie Gradinger przeciwko Austrii, skarga nr 15963/90; odmiennie – wyrok ETPC z 30 lipca 1998 r., w sprawie Oliveira przeciwko Szwajcarii, skarga nr 25711/94].

Naruszenie normy określonej w art. 4 Protokołu Nr 7 dotyczy bowiem nie tylko sprawcy, który został skazany dwukrotnie za ten sam czyn, ale także sytuacji, w której drugie postępowanie o to samo, po uprzednim skazaniu, zostało wszczęte. Wskazana regulacja prawna zakazuje nie tylko ponownego karania, lecz również ponownego sądzenia [zob. wyrok ETPC z 6 czerwca 2002 r., w sprawie Sailer przeciwko Austrii, skarga nr 38237/97; por. P. Hofmański, Komentarz do art. 4 Protokołu nr 7 do Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności (w:) L. Garlicki (red.), Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności. Komentarz do artykułów 19-59 oraz Protokołów dodatkowych. Tom II, Legalis].

Dla celów stosowania art. 4 Protokołu Nr 7, nie jest konieczne, by skazanie nastąpiło przez sąd w formie wyroku. Istotne jest, by doszło do ustalenia odpowiedzialności sprawcy przez organ uprawniony do tego na podstawie prawa krajowego (por. R. Sokół, Dopuszczalność wszczęcia postępowania karnego po wymierzeniu kary porządkowej pozbawienia wolności – uwagi na tle orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, Europejski Przegląd Sądowy 2020, nr 12, s. 29; zob. wyrok ETPC z 8 lipca 2019 r., 54012/10, Mihalache v. Rumunia, Wielka Izba, § 95; wyrok ETPC w sprawie Gradinger przeciwko Austrii z 23 października 1995 r., skarga nr 15963/90).

„Prawomocność” orzeczenia w rozumieniu art. 4 Protokołu Nr 7 jest uzależniona od tego czy przysługuje od niego „zwyczajny środek zaskarżenia”. Przy ustalaniu jego istnienia w konkretnej sprawie należy mieć na uwadze zasadę pewności prawnej wymagającej temporalnego ograniczenia możliwości korzystania z takiego środka, jak również jasność dla stron uprawnionych do skorzystania z niego co do obowiązującej procedury [por. M. A. Nowicki (w:) Komentarz do Protokołu Nr 7 do Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (w:) Wokół Konwencji Europejskiej. Komentarz do Europejskiej Konwencji Praw Człowieka, wyd. IX, LEX/el. 2025, art. 4; zob. wyrok ETPC z 8 lipca 2019 r., 54012/10, Mihalache v. Rumunia, Wielka Izba, § 115]. Ponadto, w myśl raportu wyjaśniającego do Protokołu nr 7, odwołującego się do Europejskiej konwencji o międzynarodowej ważności wyroków karnych z dnia 28 maja 1970 r., orzeczenie staje się prawomocne, gdy nie można już go uchylić, a więc gdy przestały być dostępne zwyczajne środki odwoławcze, strony je wykorzystały albo pozwoliły na upływ terminu, nie korzystając z nich [por. M. A. Nowicki (w:) Komentarz do Protokołu Nr 7 do Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (w:) Wokół Konwencji Europejskiej. Komentarz do Europejskiej Konwencji Praw Człowieka, wyd. IX, LEX/el. 2025, art. 4; zob. wyrok Nikitin v. Rosja z 20 lipca 2004 r., Izba (Sekcja II), skarga nr 50178/99, § 37; wyrok Sergey Zolotukhin v. Rosja, Wielka Izba, § 107).

Z kolei art. 14 ust. 7 MPPOiP, otwartego do podpisu w Nowym Jorku 19 grudnia 1966 r. (Dz. U. z 1977 r., Nr 38, poz. 167), stanowi, że „Nikt nie może być ponownie ścigany lub karany za przestępstwo, za które już raz został prawomocnie skazany lub uniewinniony zgodnie z ustawą i procedurą karną danego kraju.” W regulacji tej, tak jak w art. 4 ust. 1 Protokołu nr 7, unormowano zasadę *ne bis in idem*, polegającą na zakazie podwójnego karania oraz ponownego sądzenia. W myśl wykładni tego przepisu przeprowadzoną przez Komitet Praw Człowieka ONZ, zasada *ne bis in idem* znajduje zastosowanie do orzeczeń wydanych w jednym kraju (zob. wyrok TK z 18 listopada 2010 r., P 29/09). Przepis ten w stosunku do art. 4 Protokołu nr 7 jest ogólniejszą normą międzynarodową. Artykuł 4 Protokołu Nr 7 stanowi „europejski” odpowiednik zasady wyrażonej w art. 14 ust. 7 MPPOiP, zapewniając silniejszą ochronę proceduralną w sprawach karnych. Jest on bowiem

bardziej szczegółowy i według orzecznictwa ETPC pozwala na szerszą interpretację „tego samego czynu”. Ponadto dopuszcza wznowienie postępowania, jeżeli po prawomocnym orzeczeniu zostaną ujawnione nowe dowody lub zostaną stwierdzone wady w poprzednim postępowaniu.

Zgodnie z art. 50 KPP: „Nikt nie może być ponownie sądzony lub ukarany w postępowaniu karnym za ten sam czyn zabroniony pod groźbą kary, w odniesieniu do którego zgodnie z ustawą został już uprzednio uniewinniony lub za który został już uprzednio skazany prawomocnym wyrokiem na terytorium Unii.”

W Wyjaśnieniach dotyczących KPP (Dz. Urz. UE C 303 z 14 grudnia 2007 r.) wprost wskazuje się, że w wypadku zastosowania art. 50 KPP tylko w ramach jednej jurysdykcji krajowej, wyrażone w tym przepisie prawo ma takie samo znaczenie i zakres jak odpowiadające mu prawo zagwarantowane w art. 4 Protokołu nr 7 (por. M. Wąsek – Wiaderek, Ochrona…, s. 41).

Mając powyższe na uwadze należy przyjąć, że przepisy Konstytucji RP wyszczególnione przez orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego oraz obowiązujące akty prawa „ponadnarodowego” otwierają drogę do stosowania zasady *ne bis in idem* w polskim systemie prawnokarnym (por. K. Witkowska, Idealny zbieg czynów karalnych w Kodeksie wykroczeń a zasada ne bis in idem, Czasopismo Prawa karnego i nauk penalnych, Rok XVI: 2012, z. 2, s. 109 – 136).

Na zasadzie *ne bis idem* bazuje powaga rzeczy osądzonej. Z kolei na stan powagi rzeczy osądzonej niewątpliwie przekłada się przyjęcie mandatu karnego. Zgodnie z art. 32 § 1 k.p.w. mandat karny stanowi rozstrzygnięcie w ramach postępowania w sprawie o wykroczenie, tak samo jak wyrok czy postanowienie. Uzyskuje on walor prawomocności już w wypadku jego przyjęcia, a w wypadku mandatu zaocznego – z chwilą jego zapłacenia w ustawowo określonym terminie (art. 98 § 2, 3 i 5 k.p.w.). Ukaranie mandatem kończy postępowanie w stosunku do określonego czynu określonej osoby i przez to wyczerpuje przesłankę *rei iudicatae* dla innego postępowania o to samo (por. T. Grzegorczyk, Postępowania szczególne w sprawach o wykroczenia, Prokuratura i Prawo 2002, nr 1, s. 40).

Nie ma znaczenia fakt, że ukaranie mandatem nie nastąpiło w ramach postępowania sądowego. Zasada *ne bis in idem* – na co już wcześniej wskazano - ma również zastosowanie do postępowania, które toczyło się bez udziału sądu.

Nie można też nie zauważyć, iż mandat ma charakter zarówno prewencyjny, jak i represyjny. Pełni zatem funkcję bardzo podobną do reakcji karnej wypływającej z działania sądu. To, że ustawodawca uregulował możliwość nałożenia mandatu bez udziału sądu nie może zmienić jego natury karnej i w żadnym stopniu nie umniejsza jego dolegliwości (por. M. A. Nowicki, Komentarz do Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, (w:) Wokół Konwencji Europejskiej. Komentarz do Europejskiej Konwencji Praw Człowieka, wyd. IX, Lex/el. 2025, uwagi do art. 6; orzeczenia ETPC z: 24 lutego 1994 r. Bendenoun v. Francja, nr 12547/86; 22 maja 1990 Weber v. Szwajcaria, skarga nr 11034/84 oraz 23 września1998 r. Malige v. Francja, skarga nr 27812/95). Zaznaczyć przy tym trzeba, że prawomocny mandat może zostać uchylony tylko w drodze nadzwyczajnego środka zaskarżenia określonego w art. 101 k.p.w.

Przyjęcie mandatu następuje w ramach postępowania w sprawach o wykroczenia, zaliczanego do szeroko rozumianego postępowania karnego. Ponadto oznacza potwierdzenie przez sprawcę nielegalności zachowania, zgodę na „karę” i - co do zasady - zakończenie sprawy.

Poniesienie zatem przez sprawcę wykroczenia odpowiedzialności z tytułu jego popełnienia w drodze mandatu spełnia warunki do zastosowania zasady *ne bis in idem*.

Wobec tego, ustawodawca regulując kwestię odpowiedzialności za czyny przepołowione powinien realizować standardy określone w Konstytucji RP, art. 4 ust. 1 Protokołu nr 7, art. 14 ust. 7 MPPOiP oraz w art. 50 KPP, czego jednak do końca nie uczynił.

Modyfikacja art. 12 k.k. poprzez oznaczenie jego dotychczasowej treści jako § 1 i dodanie do niego § 2 miała być konsekwencją wprowadzenia, na podstawie art. 1 pkt 1 ustawy z dnia 4 października 2018 r. o zmianie ustawy - Kodeks wykroczeń oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 2077), zmiany w ustawie z dnia 20 maja 1971 r. Kodeks wykroczeń (Dz. U. z 2018 r. poz. 618 i 911) poprzez dodanie po art. 10 art. 10a w brzmieniu:

„Art. 10a. § 1. Jeżeli czyn będący wykroczeniem, za które wymierzono karę lub środek karny, stanowi, wspólnie z innym czynem lub czynami, ze względu na łączną wartość mienia przestępstwo, za które wymierzono karę lub środek karny

tego samego rodzaju, wykonuje się surowszą karę lub środek karny. Przepisy art. 10 § 1 zdanie drugie oraz § 2-4 stosuje się odpowiednio.

§ 2. W wypadku dwóch lub więcej czynów będących wykroczeniami, o których mowa w § 1, za karę lub środek karny wymierzony za wykroczenie w rozumieniu § 1 uznaje się sumę kar lub środków karnych wymierzonych za te wykroczenia.” (zob. zapis prac Podkomisji stałej do spraw nowelizacji prawa karnego z 12 lipca 2018 r.).

Wskazany w tym przepisie sposób wykonania kar sugeruje możliwość zawarcia w ramach instytucji określonej w art. 12 § 2 k.k. czynu, za który wcześniej sprawcę ukarano mandatem w postępowaniu wykroczeniowym. Takie rozwiązanie nie może być uznane za spełniające standardy wynikające z zasady *ne bis in idem*. Nie ma przy tym znaczenia fakt, że ujemne skutki podwójnego karania określonego w art. 10a § 1 k.w. są redukowane do wykonania surowszej kary lub surowszego środka karnego. Dalej bowiem, wbrew standardom konstytucyjnym i międzynarodowym, dochodziłoby do prowadzenia dwóch odrębnych postępowań w stosunku do tej samej osoby o ten sam czyn. Zasada *ne bis in idem* nie ogranicza się tylko do zakazu podwójnego karania. Oprócz aspektu materialnoprawnego, ma ona bowiem aspekt procesowy. Jej zadaniem jest ochrona przed prowadzeniem postępowania w przedmiocie odpowiedzialności represyjnej za ten sam czyn, gdy została ona już prawomocnie rozstrzygnięta. Już tylko sam fakt prowadzenia takiego postępowania stanowi naruszenie zasady *ne bis in idem* (por. A. Błachnio – Parzych, Zbieg…, s. 83).

Wobec tego umożliwienie podwójnego postępowania w związku z tym samym czynem, raz za wykroczenie, drugi raz – jako element przestępstwa w ramach konstrukcji art. 12 § 2 k.k. niewątpliwie narusza zasadę *ne bis in idem*, wyrażoną m.in. w art. 4 ust. 1 Protokołu nr 7. Protokół ten, sporządzony dnia 22 listopada 1984 r. w Strasburgu do Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, został ratyfikowany za uprzednią zgodą wyrażoną w ustawie (art. 91 ust. 2 w zw. z art. 89 i 90 Konstytucji RP), przez co ma pierwszeństwo w wypadku kolizji z ustawami (zob. uwagi do art. 91 Konstytucji RP, teza 3., P. Tuleja (red.), Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz, wyd. II, WKP 2023).

Określona konstytucyjnie hierarchia źródeł prawa oznacza, że organy, prowadząc postępowanie, obowiązane są uwzględnić powołaną regulację prawną, a w wypadku, gdy przepisów ustawy nie da się z nią pogodzić, bezpośrednio zastosować umowę międzynarodową.

W konsekwencji konieczność dochowania standardu rzetelnego procesu w aspekcie realizacji zasady *ne bis in idem* wymaga, przy zastosowaniu art. 91 ust. 2 Konstytucji RP, posługiwania się art. 12 § 2 k.k. w taki sposób, aby sprawca czynu zabronionego miał prawo do gwarancji z art. 4 ust. 1 Protokołu nr 7 (por. P. Daniluk, Dwukrotne egzekwowanie odpowiedzialności karnej za ten sam czyn a zasada ne bis in idem. Glosa do postanowienia Sądu Najwyższego – Izba Karna z dnia 10 września 2024 r., IV KK 145/24, OSP 2025, nr 3, poz. 27).

W art. 12 § 2 k.k. ustawodawca zdecydował się na wprowadzenie odpowiedzialności za przestępstwo, w skład którego mają wchodzić co najmniej dwa czyny wyczerpujące znamiona umyślnych wykroczeń przeciwko mieniu. Przedstawiona argumentacja wskazuje na to, że wcześniejsze ukaranie mandatem karnym umyślnego wykroczenia przeciwko mieniu uniemożliwia objęcie go konstrukcją z art. 12 § 2 k.k. W przeciwnym wypadku doszłoby do wszczęcia i prowadzenia kolejnego już postępowania w tym samym przedmiocie. A wynikający z zasady *ne bis in idem* zakaz ponownego prowadzenia postępowania ma przecież charakter obligatoryjny, a nie fakultatywny (zob. stanowisko Sejmu RP złożone w Trybunale Konstytucyjnym do sprawy P 23/11, s. 13, https://orka.sejm.gov.pl/stanowiskaTK.nsf/nazwa/Stanowisko_P_23_11/$file/Stanowisko_P_23_11.pdf).

Trzeba więc uznać, że - działając w zgodzie z zasadą *ne bis in idem* – **prawomocne ukaranie mandatem karnym za wykroczenie stoi na przeszkodzie objęciu czynu ukaranego w tym trybie odmianą czynu ciągłego z art. 12 § 2 k.k.**

Kierując się powyższym uchwalono, jak na wstępie.

[J.J.]

[r.g.]

Andrzej Stępka Małgorzata Wąsek-Wiaderek Eugeniusz Wildowicz